

6.0 Cyflogi a Rheoli Pobl

Cyflogi Staff am y Tro Cyntaf

Trosolwg

1. Cyflwyniad
2. Beth sydd Angen i'r Staff ei Wneud?
3. Gwneud Penderfyniadau
4. Graddfeydd a chyflogau staff
5. Cyflog Cyfartal
6. Pensiynau
7. Buddion a Threuliau
8. Sefydlu eich Cyflogres
9. Gwybodaeth Bellach

Cyflwyniad

Mae cyflogi pobl yn gyfrifoldeb pwysig. Bydd eich mudiad yn gyflogwr cyn gynted ag y bydd yn recriwtio staff cyflogedig. Er nad oes disgwyl i'r mudiad fod yn arbenigwr yn yr holl gyfrifoldebau cyfreithiol cysylltiedig, bydd disgwyl iddo fod yn ymwybodol o newidiadau a sicrhau ei fod yn cael cyngor ac arbenigedd pan fydd angen.

Mae'r daflen wybodaeth hon yn gyflwyniad sylfaenol i gyflogi pobl am y tro cyntaf ac mae'n edrych ar yr elfennau allweddol y dylai mudiadau eu rhoi ar waith.

Llun: Cynefino Cyflogai

Dylai eich rôl fel cyflogwr a'r gofynion cyfreithiol cysylltiedig gael eu cymryd o ddifrif:

- Rydych yn gyfrifol am wneud yn siŵr bod y staff yn gweithio'n effeithiol i gyflawni nodau'r mudiad. Os nad ydynt yn gwneud hynny, nid ydych yn rheoli adnoddau'r mudiad yn effeithiol.
- Rhaid i'ch mudiad gydymffurfio â chyfreithiau cyflogaeth, gan gynnwys:
 - Rheolau pensiwn
 - Cyflogres a thalu'r isafswm cyflog
 - Iechyd a diogelwch
 - Deddfwriaeth cydraddoldeb
- Gall eich mudiad wynebu cosbau llym os nad ydych yn cydymffurfio â'r cyfreithiau sy'n ymdrin â chyflogaeth. Mewn rhai amgylchiadau gallech wynebu atebolrwydd personol am ddyledion sy'n deillio o gamreoli staff neu fethiant i gydymffurfio â'r ddeddfwriaeth cyflogaeth.

Beth sydd Angen i'r Staff ei Wneud?

Mae llawer o fudiadau sector gwirfoddol yn cychwyn ar delerau cwbl wirfoddol. Mae'n debyg y bydd bwrdd ymddiriedolwyr neu bwyllgor rheoli ac efallai rhai gwirfoddolwyr di-dâl eraill. Ond wrth i'r mudiad dyfu, efallai y bydd angen cyflogi staff i gyflawni ei nodau.

Cam cyntaf y broses hon yw penderfynu i ba ddiben rydych chi eisiau cyflogi staff a pha oriau gweithio fydd eu hangen er mwyn iddynt gyflawni eu dyletswyddau'n effeithiol. I wneud hyn bydd angen i chi lunio disgrifiadau swydd a manylebau unigolyn.

Bydd angen i chi hefyd lunio contract cyflogi a rhoi polisiau cyflogaeth fel polisi cyfle cyfartal, iechyd a diogelwch, gweithdrefnau disgyblu a chwyno ac ati ar waith.

Bydd angen i chi wedyn sicrhau cyllid ar gyfer y swydd(i). I wneud hyn bydd angen cyfrifo faint fydd cyflogi gweithiwr yn ei gostio i chi. Edrychir ar hyn, a materion cysylltiedig, isod.

Gwneud Penderfyniadau

Mae cyflogi gweithiwr am y tro cyntaf yn gam mawr i unrhyw fudiad. Gall hefyd fod yn ddigon anodd newid i fod â staff a throsglwyddo cyfrifoldebau. Mae'n hanfodol felly bod cymeradwyaeth y bwrdd ymddiriedolwyr, neu'r pwyllgor rheoli neu weithredol yn cael ei sicrhau yn ystod pob cam allweddol o'r broses.

- Cytuno ar y disgrifiad swydd ac ati
- Cytuno ar y telerau ac amodau
- Cytuno ar y broses recriwtio
- Paratoi cynigion cyllido
- Llunio rhestr fer a dewis
- Adolygu'r cyfnod prawf a chadarnhau'r swydd
- Cytuno ar broses oruchwylio ac arfarnu

Gellir dirprwyo rhai o'r camau hyn i is-bwyllgor. Dylid cael cyngor arbenigol ym mhob un o'r camau os bydd angen.

Graddfeydd a chyflogau staff

Elfen allweddol o gyflogi staff yw cyflogau. Mewn ceisiadau am gyllid, bydd angen i chi wneud cais am y cyflog a delir i'r cyflogai, ynghyd â chyfraniadau Yswiriant Gwladol y cyflogwr, ac unrhyw argostau eraill y cytunwyd arnynt â'ch cyllidwr neu fudiad contractio.

Mae rhai cyflogeion yn y sector gwirfoddol yn cael eu talu'n ôl yr hyn a elwir yn Raddfeydd Cyflog yr NJC. Maen nhw fel arfer yn cael eu diwygio o **1 Ebrill bob blwyddyn**.

Gwybodaeth Bwysig

Bydd yn rhaid i chi dalu cyfraddau'r Isafswm Cyflog Cenedlaethol a'r Cyflog Byw Cenedlaethol

[Llywodraeth y DU - yr Isafswm Cyflog Cenedlaethol](#)

Mae grwpiau gwirfoddol bychain yn debygol o fod yn talu staff ar lefelau isaf y graddfeydd hyn. Os ydych yn gwneud cais am gyllid am swydd o fwy na blwyddyn, dylech ystyried a ddylech ganiatáu ar gyfer rhyw gymaint o gynnydd cyflog mewn bandiau cyflog a chynnydd mewn costau byw.

Os na fyddwch yn llwyddo i gael cyllid llawn bydd angen i chi adolygu'r sefyllfa a phenderfynu a allwch leihau'r oriau neu'r raddfa fel y bydd eich costau wedi'u cynnwys.

Dolen Allanol

Cyfrifiannell Cyflogres CThEM
[Llywodraeth y DU - Cyfrifiannell Cyflogres](#)

Cyflog Cyfartal

Os ydych chi'n cyflogi pobl am y tro cyntaf, mae'n debyg na fyddwch yn gwybod eto faint o ddynion neu fenywod y byddwch yn eu cyflogi yn eich mudiad, ond mae'n bwysig bod yn ymwybodol o'r ddeddfwriaeth Cyflog Cyfartal o'r cychwyn rhag i chi gael eich dal gan unrhyw arferion gwahaniaethol.

Yn ôl y gyfraith, rhaid i ddynion a menywod gael cyflog cyfartal am wneud 'gwaith cyfartal' (gwaith y mae cyfraith cyflog cyfartal yn ei gyfrif fel yr un fath, tebyg, cyfatebol neu o'r un gwerth).

Mae hyn yn golygu na ddylai rywun gael cyflog llai o'i gymharu â rhywun sydd:

- O'r rhyw arall ac
- Yn gwneud yr un gwaith i'r un cyflogwr

Dolen Allanol

Gweler canllaw ACAS am wybodaeth fanwl ar Gyflog Cyfartal
[ACAS - Cyflog Cyfartal](#)

Pensiynau

Os yw eich mudiad yn cyflogi staff, bydd angen i chi hefyd gofrestru eich cyflogeion cymwys ar gynllun pensiwn a gwneud cyfraniad tuag ato.

Gweithwyr Cymwys

Mae gweithwyr a gyflogir ac a delir gan yr elusen am y gwaith maen nhw'n ei wneud yn gymwys am bensiynau os ydynt:

- Yn ennill mwy na'r isafswm cyflog cyfredol
- Rhwng 22 oed a'r oedran pensiwn gwladol
- Yn gweithio yn y DU

Mae 'gweithwyr' yn cynnwys contractwyr, staff asiantaethau, yn ogystal â phobl sy'n gweithio o dan brentisiaeth. Nid yw gwirfoddolwyr a staff digyflog yn gymwys.

Dolen Allanol

Darganfyddwch pa bryd y bydd yn rhaid i chi ddechrau talu cyfraniadau pensiwn ar gyfer staff eich elusen a faint fydd yn rhaid i chi ei dalu.

[Llywodraeth y DU - Rheolau Pensiwn ar gyfer Elusennau](#)

Fel cyflogwr rhaid i chi gyfrannu o leiaf 3% o enillion eich gweithwyr cymwys tuag at gynllun pensiwn, gyda hwy'n talu'r gweddill. Rhaid i gyfanswm y cyfraniad fod yn o leiaf 8% o enillion pob gweithiwr.

Dolen Allanol

Am ragor o wybodaeth am Bensiynau gweler:

[ACAS - Canllawiau Pensiwn](#)

[Y Rheolydd Pensiynau](#)

Buddion a Threuliau

Yn ychwanegol at gost unrhyw gynllun pensiwn a fydd gennych, bydd angen i chi hefyd benderfynu faint fydd cyflogai yn ei gostio i chi o ran:

- Costau hyfforddi
- Costau teithio a threuliau
- Lwfansau gofal plant

Nid yn unig y bydd yn rhaid i chi gynnwys y costau hyn mewn ceisiadau am gyllid, ond rhaid i chi hefyd gadw o fewn terfynau CThEM. Mae'n syniad da i gadarnhau unrhyw lwfansau gyda **Chyllid a Thollau Ei Mawrhydi (CThEM)** a gwneud cais am oddefeb o ran talu treuliau.

Dolen Allanol

Am ragor o wybodaeth am fuddion a threuliau cyflogeion, gweler: [Llywodraeth y DU - Canllaw ar Fuddion a Threuliau](#)

Sefydlu eich Cyflogres

Bydd angen i chi sefydlu system gyflogres. Mae dau opsiwn:

- Cyflogi biwro cyflogres arbenigol
- Gweithredu'r gyflogres eich hun

Oni bai fod gennych brofiad o redeg cyflogres, fe'ch cynghorir i ddefnyddio biwro cyflogres. Gall eich **CVC** eich helpu i ddod o hyd i gyflenwr.

Beth bynnag eich dewis, bydd angen i chi gofrestru â **CThEM** fel cyflogwr newydd ar eu llinell gofrestru (**0300 200 3211**). Byddant wedyn yn anfon cyflogres atoch.

Cydymffurfio â Rhwymedigaethau Cyfreithiol

Cyn gynted ag y byddwch yn gyflogwr, bydd yn rhaid i chi gydymffurfio â nifer o rwymedigaethau ariannol a threthiant allweddol:

- Talu o leiaf yr **Isafswm Cyflog Cenedlaethol**, i'ch staff
- Cofrestru eich cyflogeion yn awtomatig ar gynllun pensiwn, fel y nodwyd uchod
- Sicrhau bod **cyfraniadau Treth Incwm PAYE** ac **Yswiriant Gwladol** yn cael eu talu i **Gyllid y Wlad** erbyn y dyddiadau pan fyddant yn ddyledus (**misol neu chwarterol yn unol â'r hyn a gytunwyd gyda'ch swyddfa dalu**)
- Anfon ffurflenni penodol at gyflogeion a/neu **Gyllid y Wlad** erbyn y dyddiadau penodedig

Rhaid i gyflogwyr baratoi datganiad cyflog ysgrifenedig unigol cyn neu ar yr adeg y byddant yn cael eu talu. Rhaid i'r datganiad ddangos y cyflog gros a net (**cyflog mynd adref**), gyda swm pob didyniad amrywiol a'r rheswm amdano.

Casgliad

Mae cyflogi pobl am y tro cyntaf yn gam cyffrous yn natblygiad eich mudiad, ond mae hefyd yn fuddsoddiad sylweddol o ran adnoddau ac nid yw heb risgiau, felly mae'n bwysig cymryd amser ar y dechrau i wneud pethau'n iawn ac i wneud yn siŵr bod y broses yn un esmwyth i'ch mudiad a'i staff newydd.

Gwybodaeth Bellach

Cyllid a Thollau Ei Mawrhydi

Cyllid a Thollau Ei Mawrhydi

www.hmrc.gov.uk

Gweithio

Llywodraeth y DU

www.gov.uk/browse/working

Y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol (EHRC)

Ffôn: 0808 800 0082

Ffôn testun: 0808 800 0084

wales@equalityhumanrights.com

www.equalityhumanrights.com/wales/

Cyswllt Talu – Gwasanaeth Cyflogres i'r Trydydd Sector

Ffôn: 01745 357588

www.wcva.cymru

ACAS

Ffôn: 08457 474747

www.acas.org.uk

Y Rheolydd Pensiynau

Y Rheolydd Pensiynau

www.thepensionsregulator.gov.uk

TUC Cymru

Ffôn: 029 2034 7010

wtuc@tuc.org.uk

www.tuc.org.uk/wales

Cefnogi Trydydd
Sector **Cymru**

Third Sector
Support **Wales**

Rhwydwaith o fudiadau cymorth i'r trydydd sector cyfan yng Nghymru yw Cefnogi Trydydd Sector Cymru.

Ceir ynddo'r 19 corff cymorth lleol a rhanbarthol ledled Cymru, y Cyngorau Gwirfoddol Sirol, a'r corff cymorth cenedlaethol, Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (CGGC).

Am ragor o wybodaeth cysylltwch â <https://thirdsectorsupport.wales/cy/cysylltu/>

Ymwadiad

Mae'r wybodaeth a ddarperir yn y daflen hon ar gyfer cyfarwyddyd yn unig. Nid yw'n amnewid am gyngor proffesiynol ac ni allwn dderbyn unrhyw gyfrifoldeb am golled o ganlyniad i unrhyw un sy'n gweithredu neu'n gwrthod gweithredu arno.